

РЕНТГЕНСКА СЛИКА ЗА ЛИЦА КОИ СЕ "КАПАТ" ВО МИТО И КОРУПЦИЈА

Граѓаните во Македонија сметаат дека освен невработеноста, која суверено го држи првото место на табелата, потоа лошата економска состојба во земјава, ги "тишти" и корупцијата која 1.600 анкетирани испитаници ја оценоа со бронзен медал и како таква упорно ја брани стекнатата позиција во македонското општество.

Во јануари годинава, Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања спровел анкета, која е во рамките на проектот "Јавното мислење за корупцијата во Македонија", кој го спонзорира Советот на Европа.

Анкетата била реализирана врз база на репрезентативен примерок од 1.600

фесори од државни универзитети, а во 20 интервјуа биле сумирани размислувањата на бизнисмени од мали и од средни претпријатија.

Имено, отсутствувал интересот на големите бизнисмени кои, иако биле уредно поканети, сепак не го прифа-

тиле предизвикот да проговорат за своите маки и искуства во борбата против најсовршениот паразит на македонското општество - корупцијата. Меѓутоа, и вака рентгенската слика доволно покажува колку нашето општество ни е метастазирано

и подложно на корупција. Секој има своја цена, а таа се зголемува во зависност од институцијата во која се работи.

ТАЈНИ "ПРИМАЊА"

Според коруптивните правила, најситниот службеник зема 50 евра за завршена работа додека, пак, лекарите, судиите, министрите итн. имаат друга тарифа, цената им се движи од 500 до 5.000 евра, што е ситно во споредба со проблемите на бизнисмените кои треба да дадат од 5 до 10 проценти од заработувачката за да добијат тендер, дозвола или "аусвајс" за покрупен бизнис или градежен зафат. На тој начин ко-

МАШАЛА, ШТО АЛТАНИ СЕ ДАВААТ ЗА ТУЃ ЏЕБ!

Пишува:
Кокан СТОЈЧЕВ

анкетирани лица според полот, етничката припадност, возраста и регионалната дистрибуција на населението во државава.

При тоа, испитаниците одговарале на прашања за општите перцепции, а посебен прашалник бил подготвен и за лица - жртви на корупцијата. Истражувачите се обиделе и да се доближат до четири фокус-групи: судии, вработени во јавна администрација, во здравство и со про-

Верувале или не корупцијата, митото итн. претставуваат болест со најголем подем во македонската држава.

Од неа страдаат царината, судството, министрите и нивните заменици, здравството, обвинителството и други.

Значи, нема лек за оваа општа параноја, која според добиените резултати од научната анкета, таа не ќе може да се лекува ниту во текот на наредната година, бидејќи сумите кои се бараат се движат од 50 евра за некое ситно чиновниче до 50.000 евра за катастарски или за други услуги.

рупцијата го затвора кругот, а другите чинители се ситни риби во матниот и профитабилен бизнис.

Во ергелата најдрагоцени и најкорумпирани се "липицанерите" цариници, потоа вработените во правосудството, односно метузалемите судии. По нив следуваат секогаш лакомите министри и нивните заменици, чија дијалектичка поделба на трудот не е иста, но сепак според тајните примања на мито се рамо до рамо, а понекогаш се надминуваат себеси во играта.

Често пати ним им прават

друштво здравствените работници, потоа обвинителите, политичките партии и полицијата. Во анкетата, лоша слика имаат и адвокатите, кои се договараат со судиите и со обвинителите. Во играта не покуси се и градоначалниците, премиерот, професорите и наставниците во образованието, вработените од даночната управа, "таткото на нацијата" - претседателот на државата, начната е и Берзата на хартии од вредност, па дури е посочена и Антикорупциската комисија, која всушност е и начател на крвната слика на македонската корупција.

На списокот за корумпирани се и Народна банка на Македонија, медиумите, домашните и странските невладини организации, Армијата итн.

Сè на сè, лошо ни се пишува, бидејќи овој "поетски научен рецитал" ни открива дека корупцијата не може да се лекува со паради, тиради и цитати по весниците. А, ваму инволвираните, цариници, лекари, министри и други државници, ни се прават "невини девојчиња". Поради тоа, листата кој сè кому треба да му потпикува в џеб, евра или долари, е голема и ептен долга и дебела. Тие веќе не работат за струшките ручеци туку, на пример, за автомобил пежо 206. Значи, подобра реклама не може да доживее некој производител на автомобили, бидејќи царството е во Македонија. Анкетата покажала дека околу 65 отсто од испитаниците се песимисти во однос на прашањето дали корупцијата ќе може да се искорени од државава, но затоа, пак, сметаат дека има реална можност таа барем малку да се намали.

Во контекст на ова, дури 62 процента од анкетираниите лица сметаат дека корупцијата во однос на лани не е намалена, а во 45 отсто од одговорите е проценето дека на ова поле промени нема да има ниту до година. Зошто?

Анкетираниите сметаат дека борбата против корупцијата е недоволна и таа често се темели на инцидентни

ранг	ИНСТИТУЦИИ	просечна оцена
1	ЦАРИНА	4,58
2	СУДСТВО	4,4
3	МИНИСТРИ И ЗАМЕНИЦИ МИНИСТРИ	4,26
4	ЗДРАВСТВЕН СИСТЕМ	4,21
5	ОБВИНИТЕЛСТВО	4,2
6	ПОЛИТИЧКИ ПАРТИИ	4,08
7	ПОЛИЦИЈА	3,98
8	АДВОКАТИ	3,92
9	ГРАДОНАЧАЛНИЦИ	3,87
10	ПРЕТСЕДАТЕЛ НА ВЛАДА	3,83
11	ОБРАЗОВЕН СИСТЕМ	3,8
12	ДАНОЧНА УПРАВА	3,74
13	ПРЕТСЕДАТЕЛ НА ДРЖАВА	3,48
14	БЕРЗА НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ	3,28
15	ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА	3,22
16	НАРОДНА БАНКА НА РМ	3,05
17	МЕДИУМИ	3,11
18	ДОМАШНИ НЕВЛАДИНИ ОРГАНИЗАЦИИ	2,99
19	СТРАНСКИ НЕВЛАДИНИ ОРГАНИЗАЦИИ	2,8
20	АРМИЈА НА РМ	2,83

ТАБЕЛА БРОЈ 1 - ЛИСТА НА НАЈКОРУМПИРАНИ ИНСТИТУЦИИ, ФУНКЦИИ И ПРОФЕСИИ ВО ДРЖАВАВА

Табела бр. 2 За што бил баран поткупот

	Честота	%
За полагање приемен испит	13	15.5
За полагање испит	41	48.8
За добивање повисока оценка на испит	3	3.6
За добивање стипендија, кредит	2	2.4

Табела бр. 3 За кого бил побаран поткупот?

	Честота	%
За професор (лице вклучено во наставниот процес)	52	61.9
За лице од факултетската администрација	17	20.2
За лице од Министерството за образование и наука	2	2.4
За лице од управата на студентски дом	6	7.1
Друг	1	1.2
Не знае	4	4.8
Одбива да одговори	2	2.4
Вкупно	84	100

Табела бр. 4 Што било побарано

	Честота	%
Пари	55	65.5
Спонзорство за печатење на книга, учебник, проект	4	4.8
Задолжително купување на учебник од предметниот наставник	9	10.7
Подарок	1	1.2
Противуслуга што можам да ја обезбедам	2	2.4
Одбива да одговори	13	15.5
Вкупно	84	100

акции или се одвива пред и за време на избори. Половина од испитаниците проценуваат дека политичарите не посветуваат внимание на оваа тема или за неа "лафат" само за време на изборите, а дури 46 отсто од нив тоа никогаш не го прават.

На прашањето дали власта прави доволно за спречување на корупцијата 76 отсто од испитаниците одговориле негативно. Анкетираниите сметаат дека државните институции имаат најголема одговорност за спречување на корупцијата, па следуваат судовите, Комисијата, а на крај се политичките партии, јавниот обвинител и полицијата.

ЛЕКЦИЈА ЗА ПРИМАЊЕ ПАРИ ИЛИ ПОТКУП

Во анкетното истражување било вклучено мерење на перцепциите на граѓаните за степенот на корумпираност на 20 институции и носители на функции. Мерењето било изведено со помош на петостепена скала, при што од испитаниците се барало да проценат колку секој субјект од листата е корумпиран. Оценката 1 била показател за најмала корумпираност, а 5 за најголема. Пресметана е просечна оценка за секој субјект, а ранг листата е прикажана на табела број 1.

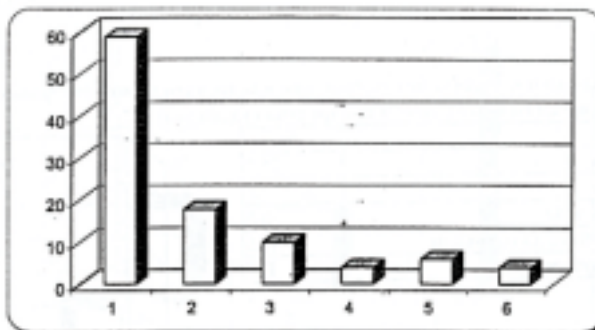
Евидентно е дека ниту една институција од долната половина на скалата не добила просечна оценка (под 2,5), што генерално секако покажува негативен тренд. Одредена разлика во давањето оценки сепак постои од аспект на социодемографските белези на испитаниците.

Така, на пример, кај Македонците доминираат повишоки оценки за корумпираност на царината, и тоа 15 отсто од анкетираниите дале четворка за цариниците, а 73 проценти им дале чиста петка за мито и корупција.

Кај Албанците оваа бројка е помала и изнесува 61 процент, но сепак во едно биле единствени и тие дале петка за цариниците. Значи, царината наизуст си ја научила лекцијата по корупција.

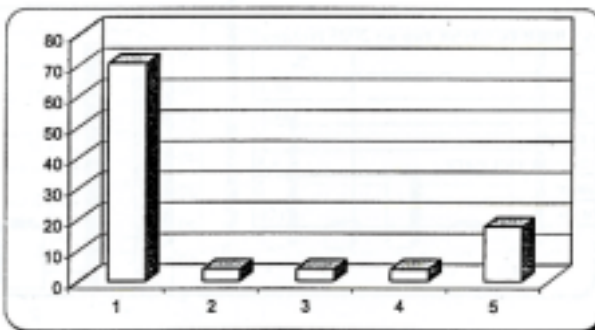
За кого беше поткупот?

	%
Судија	58,8
Стручен соработник	17,6
Судска администрација	9,8
Претседател на суд	3,9
Друг	5,9
Одбива да одговори	3,9
Вкупно	100

Што ви беше побарано или се очекуваше да дадете?

	%
Пари	70,6
Подарок	3,9
Услуга	3,9
Противуслуга што можам да ја обезбедам	3,9
Одбива да одговори	17,6
Вкупно	100

голем поттикнувач на корупцијата е неможнoста на легален начин да се задоволат сопствените потреби и поради непостоењето правна држава, тие биле принудени тоа да го сторат за да можат побрзо да ги остварат сопствените права. Во 61 процент од одговорите на анкетираниите, подарокот кој му се давал на лекарот по извршена интервенција не претставувало чин на корупција туку благодарност, но затоа, пак, во 79 отсто од случаите, подарокот претставува корупција пред интервенцијата. Слично е и за 52 отсто од анкетираниите, кои наведувале причини за спонзорства, кои стопанствениците им ги давале на лекарите за печатење книга или за патување.

Од вкупниот број анкетирани, 83 отсто од испитаните лица одговориле дека корупција е кога на службеник во јавна администрација по завршената работа ќе му се даде подарок, а 84 отсто сметаат дека корупција е и кога политичар ќе му даде подарок на новинар. За нив корупција се и платените патувања на новинарите. За нив гласале 61 отсто од анкетираниите.

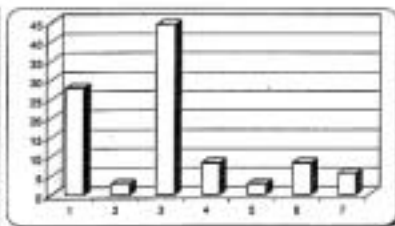
страна од ова научно истражување. За нив гласале 55 проценти. А, како биле вмешани во корупција? Повеќе од две третини од анкетираниите корупцијата ја лоцирале во давање подароци, спонзорства и услуги за децата на професорите.

Според испитаниците, нај-

ТАБЕЛИ ЗА ИСТРАЖУВАЊА ВО СУДСТВОТО

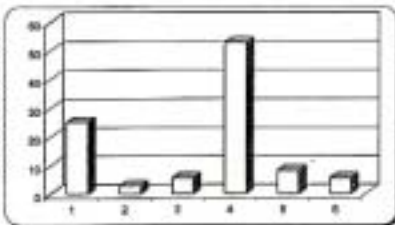
За што ви беше побаран поткупот?

	%
Да се добават граѓанска дозвола	27,8
Да се интервјуира граѓански инспектор	2,8
Избедување востана на магистер	44,4
Добивање дозвола за објавување работ	8,3
Добивање дозвола за работа на голема земнина	2,8
Друго	8,3
Одбива да одговори	3,9
Вкупно	100

За кого беше поткупот?

	%
Службеник во магистратура	28
Лице од судството	2,8
Магистрат	5,6
Службеник во магистрат	27,8
Не знае	8,3
Одбива да одговори	3,9
Вкупно	100

ПОДАТОЦИ ОД ИСТРАЖУВАЊАТА ВО КАТАСТАРОТ И ВО ГРАДЕЖНИШТВОТО

Во истражувањето се наведува дека сите структури од јавното здравство подеднакво се корумпирани, односно 40 проценти од анкетираниите одговориле дека "сите се корумпирани". Поконкретно испитаниците ја лоцираат корумпираноста во една од "алките" на јавното здравство, а најголем број одговори се фокусирани на "докторите специјалисти" - 37 отсто. Потоа, со понизок процент следува "администрацијата (Фондот за здравство, комисиите за боледување

итн.), 8 отсто се "докторите од општа практика и сестрите и болничкиот персонал". Кога станува збор за правосудството, најкорумпирана алка од синџирот се судите, дури 39 отсто од анкетираниите одговориле против нив, а за адвокатите гласале 6 проценти. Исто толку гласови добиле и стручните соработници и службениците во судовите. Ниту професорите од високообразовниот систем не биле имуни на ваквата појава и затоа не биле ставени на-

ОТВОРЕН КРАЈ

СО ХРИСТИНА

премиера: Недела 17. 10
репризи: Четврток 22. 10
Собота 13. 10

И ЛОКАЛНИТЕ
ТЕЛЕВИЗИИ ВО
МАКЕДОНИЈА
СЦГ И БИХ